

Weekend

Knack

SPECIAL

PARFUM

**DOE DE TEST EN WIN MEER DAN
300 PARFUMS**

**PAPIER D'ARMÉNIE
EXOTISCHE LUCHTVERFRISSEUR UIT HET OOSTEN**

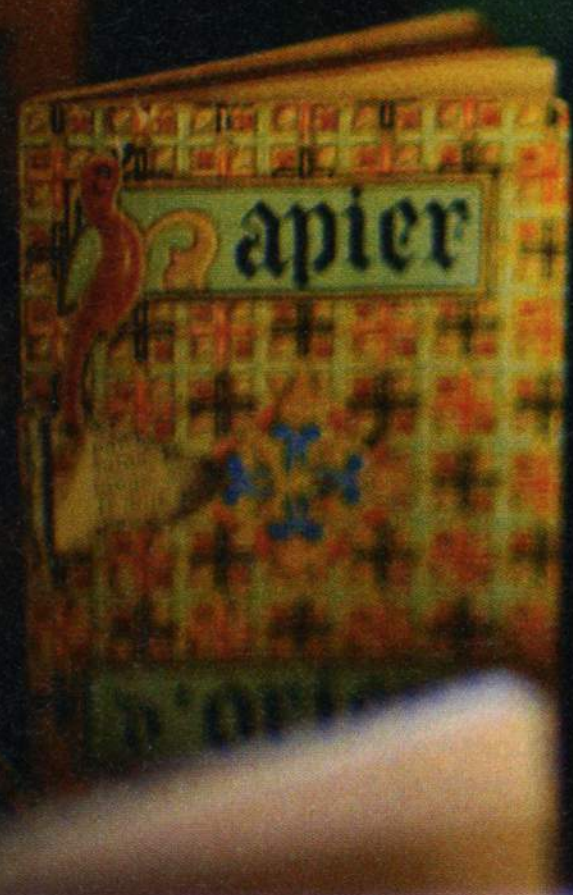
BEROEP: PARFUMCRITICUS

**TAFELN IN NEW YORK
EEN CULINAIRE CITYTRIP**

REPORTAGE
PAPIER D'ARMÉNIE

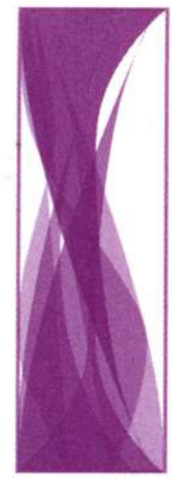

VERVLIEGEND PAPIER

Misschien kent u het nog uit uw kindertijd, toen de walm van rokerige feestjes er de volgende ochtend mee werd bestreden: Papier d'Arménie. Sinds meer dan 120 jaar een exotische luchtverfrisser uit het Oosten.

Tekst en foto's *Michel Vaerewijk*

Relieken in de archiefkast:
alle oude verpakkingen.
Rechts: onversneden vellen wachten
om ingebonden te worden.

REPORTAGE PAPIER D'ARMÉNIE

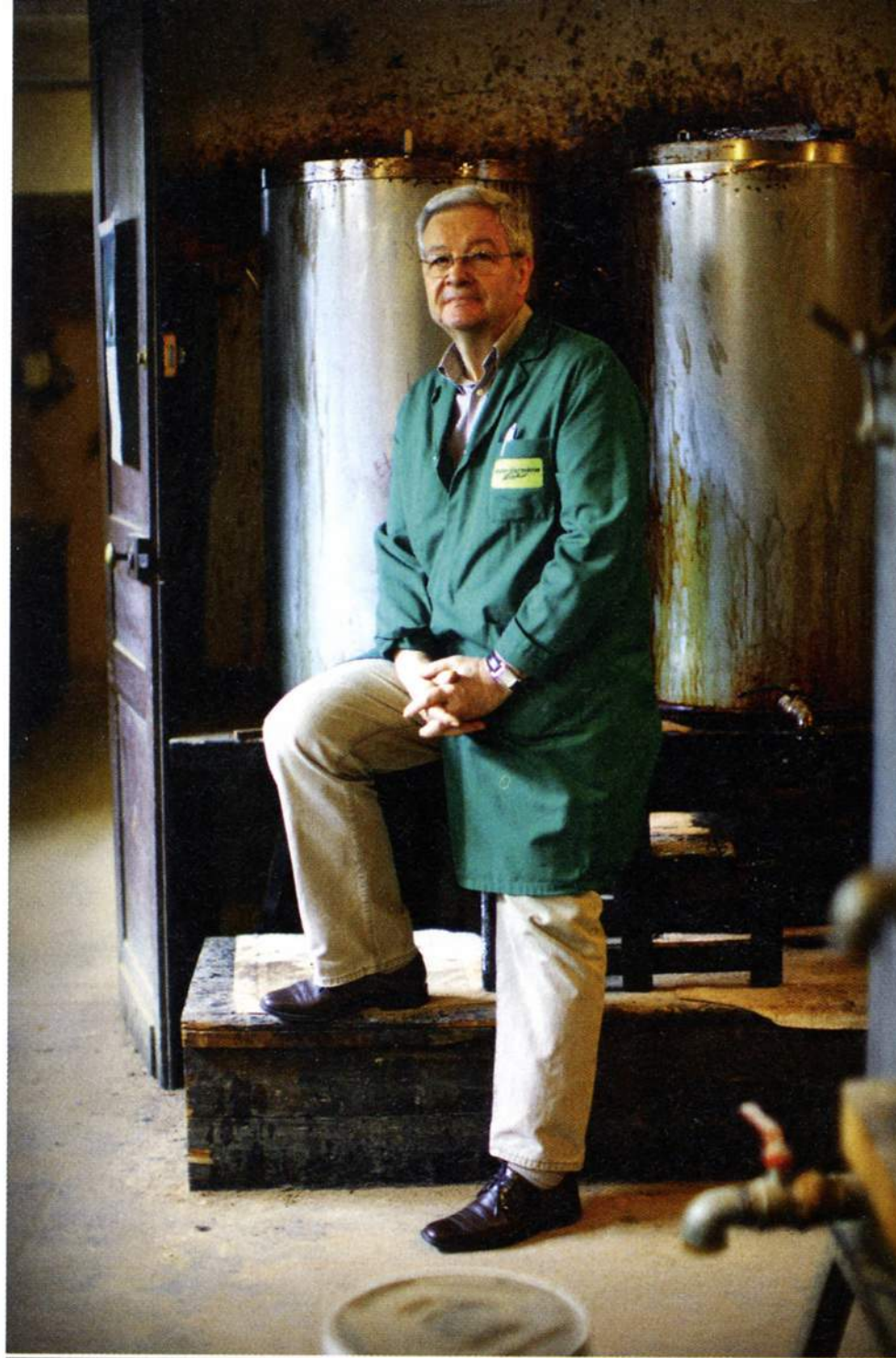
In de zuidelijke periferie van Parijs ligt Montrouge, een dichtbevolkt proletarisch stadje. De taxi draait de ene na de andere hoek om en de chauffeur lijkt zelf onzeker over de bestemming. Tot de muffe taxilucht wordt verdreven door een zoete vleug exotisme. „Ik denk dat we in de buurt zijn”, zegt m'n reisgezel.

Even later staan we in een smalle straat op een hobbelig trottoir voor het nummer zes. Een uit geel geëmailleerde stenen opgetrokken gebouw. Het ademt de nostalgie van een tijd waarin trage en zorgvuldige bewegingen garant stonden voor arbeidsfierheid en kwaliteit.

We worden begroet door een zakelijke *madame la Directrice Générale*, Mireille Schwartz. Het tijdloos klassieke mantelpak verwijst naar haar traditionele afkomst, die zo typisch is voor de oude Franse bourgeoisie. Het staat in contrast met onze verfomfaaide toeristenoutfit. Het gevolg van uren op vliegtuigen en in taxi's vanuit – hoe toevallig – Jerevan, de hoofdstad van Armenië.

Tijdreizen

We bestijgen een smalle houten trap naar het verleden. Een met paars glas ingelegde deur geeft uit op een cocktail van Kafka en Dickens. Kantoorklerken zitten gebogen over hun donkere houten bureaus, kijken even op en knikken respectvol om dan naarstig voort te werken. Af en toe hoor je het gedempte kloppen op een stempelkussen, gevolgd door een vastberaden impact op het blad. De glazen deurtjes van de mooie houten archiefkasten beschermen de relikven: oude flacons en labflesjes, antieke weegschalen en alle mogelijke verpakingsvormen van Papier d'Arménie. Op de anachronistische bureotica en lelijke bureaustoeltjes na, heeft de tijd hier honderdertwintig jaar stilgestaan. Het was in de late negentiende eeuw dat de avontuurlijk

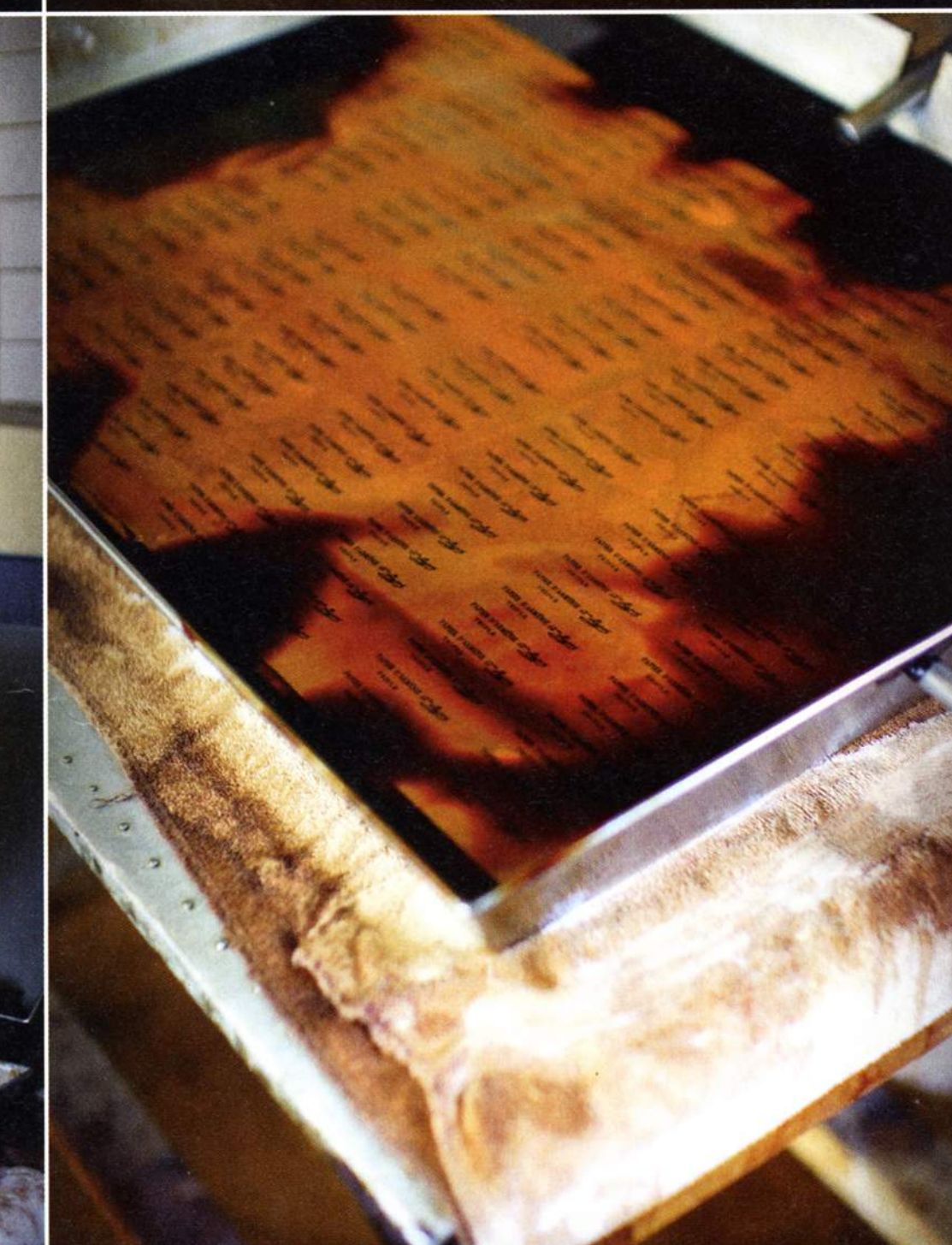
Boven: in de kelder, bij zijn vaten vol geurig mysterie is mijnheer Blanchet koning. Voor een goede verbranding gaan de vellen eerst in een salpeteroplossing.

Benzoëkorrels, uit hars van de styrax, zijn het hart van het geheime recept. Onder: mijnheer Blanchet aan het werk.

Teamwork: een dame legt een vel in de salpeter, de andere haalt het eruit. Onder: traag neemt het vloeipapier de geurige stoffen op uit het geheime stroperige mengsel.

De doorweekte vellen gaan in een droogkast om veilig hun solventen te laten vervliegen. Rechts: de gedroogde vellen rijpen enkele maanden onder zachte druk.

aangelegde Auguste Ponsot, op reis door het Ottomaanse rijk, getroffen werd door het weldoende gebruik van benzoë-wierook.

Vooraf in het oude Armenië werden de harsen van de conifeer aandoende styraxboom op houtskoolbrandertjes vergast. Aanleiding waren rituele geloofshandelingen en het bezoek aan de rustplaats van overledenen. Door de toenmalige volksgeneeskunde voorgeschreven als luchtzuiverend en ontsmettend, werd de benzoë ook aangewend in huizen of kamers van zieken. Het was dit laatste dat Auguste aansprak.

De goudgele benzoëkristallen die Auguste voor zijn vriend apotheker Henri Rivier uit zijn reiskoffer toverde, pasten volledig in de tijdgeest. Samen gingen ze aan de slag om de harskorrels met andere kruiden en oliën tot een gebruiksvriendelijke luchtverfrisser te verwerken. Het opsmeulen van geïmpregneerde vloeitjes werd hun oplossing. Het resultaat werd spoedig vastgelegd in een mysterieus recept, zoals dat toen ook hoorde.

Top secret

„De formule is tot vandaag een zorgvuldig bewaard geheim”, zegt ‘de neus’ van het bedrijf niet zonder trots. „De assemblage van de verschillende geurige ingrediënten gebeurt in functie van de wisselende potentie van elke levering.”

In zijn keurige stofjas heerst mijnheer Blanchet over zijn kuipen waarin de alcohol, specerijen en benzoë maandenlang tot een geurige stroop rijpen. Paletten vol zakken met kruiden en pakken maagdelijk vloeipapier staan in de kelder samen met kuipen en vaten die eruitzien als reusachtige druipkaarsen.

Een verdieping hoger zijn drie dames bezig met het behandelen van grote witte vellen vloeipapier. Die gaan in een salpeteroplossing. Na te zijn gedroogd, weken ze drie uur lang in een bad met de donkerrode, bedwelmende vloeistof. Daar nemen de vellen alle aromatische bestanddelen in zich op. Na het uitlekken en opnieuw drogen gaan de vellen terug naar de kelder, waar ze onder afgeleefde gewichten enkele weken rijpen.

Geperforeerd, gesneden en ingebonden liggen de boekjes klaar voor verschepping. Rechts: madame la Directrice Générale Mireille Schwartz met de oude medailles van haar overgrootvader.

Een nieuwe wind

Moderne machines zijn door *la Directrice Générale* uit Engeland aangevoerd om de perforatie, versnijding en binding te automatiseren: hier zijn we opnieuw in de eenentwintigste eeuw.

„Mijn overgrootvader, die met zijn vriend Ponsot het bedrijf had opgestart, ging uiteindelijk alleen verder, met mijn grootvader als enige opvolger”, vertelt mevrouw Schwartz. „Onder het ultraconservatieve juk van die zoon werd de zaak voortgezet. Ze ging haar trage, wereldvreemde gangetje door de twintigste eeuw, tot opa Rivier op 91-jarige leeftijd stierf.”

„Mijn grootvader was allergisch voor elke vorm van vooruitgang, reclame of raadgeving”, lacht de bazin. „Toen mijn grootmoeder besloot de boel te verkopen, ben ik in de bres gesprongen. Zonder enige voorkennis, want tot dan toe was ik huisvrouw.”

Autodidactisch directeur Mireille doorliep eerst een zelfopgelegde stage in de productie. Ze nam een verkoper in dienst en veroorloofde zich een heuse reclamecampagne. Ze sprongen op de kar van 1700 jaar Armenië, vervolgens op het Franse

Année d'Arménie, een jaar waarin de Armeense cultuur voor de Fransen in de kijker werd gezet. Ook breidden ze het gamma uit met geurkaarsen en wierookspiralen. Intussen zijn de productie en de verkoop van het Papier d'Arménie stilaan terug op kruissnelheid gekomen.

„In Japan, Rusland en de VS stijgt de verkoop jaar na jaar, evenals in alle Europese landen. Sinds 1993 is het cijfer vertienvoudigd”, zegt de immer bescheiden dame. „Dat is grotendeels te danken aan de inzet van ons team”, vat ze keurig samen. „Ik heb iedereen gewoon moeten vertrouwen.”

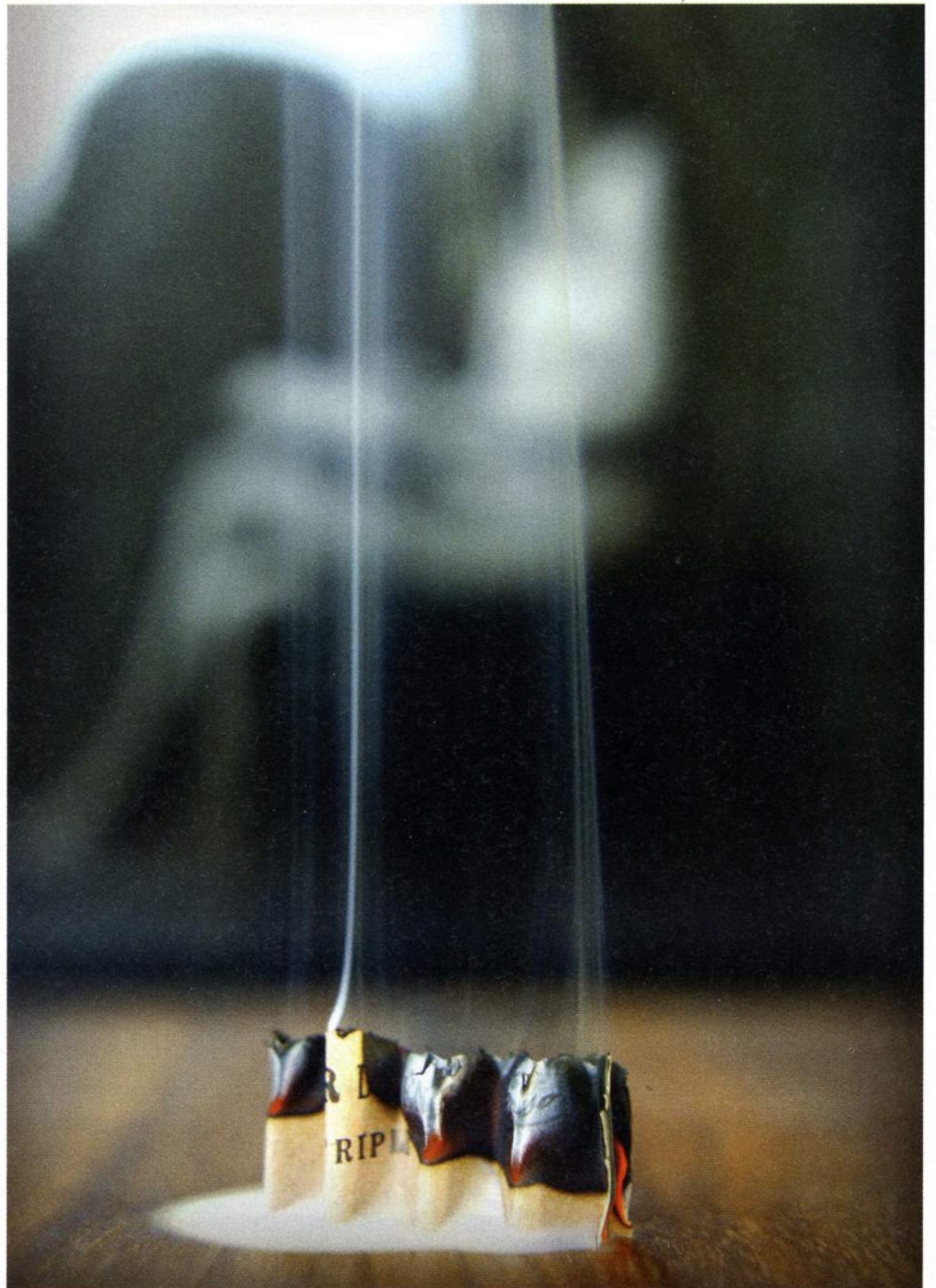
De cirkel is rond

Tegenwoordig draait het bedrijf opnieuw zoals in zijn succesvolle beginjaren: in die euforische negentiende-eeuwse fin de siècle, periode van technologische boom, nieuwe wetenschappelijke inzichten en honger naar exotisme. Toen had deze miraculeuze rook uit het oosten alle eigenschappen van het gezochte universele wondermiddel. Net zoals bijvoorbeeld Ovomaltine, Coca-Cola en talloze andere producten die oplossingen beloofden

REPORTAGE PAPIER D'ARMÉNIE

Drie reepjes per week door
de gloed laten verteren,
adviseert de fabrikant,
en tussendoor goed ventileren.

*Papier d'Arménie Triple,
zoals het boekje voluit heet,
is verkrijgbaar bij de betere
drogist, apotheek of
natuurvoedingswinkel.*

*In Frankrijk heeft
elke apotheek ze in huis.*

Info :

*Papier d'Arménie, rue Morel 6,
92120 Montrouge, Frankrijk,
+33 1 42 53 22 46,
www.papierdarmenie.fr*

tegen de zeven plagen van Egypte, maar inmiddels ter ziele zijn gegaan. Meestal waren ze gelinkt aan mythische ingrediënten uit pas ontdekte gebieden. Lang voor de massamedia, internet en goedkope vluchten kon de modale burger alleen op de *expositions universelles* kennismaken met de ontluikende wereld en nieuwe ontdekkingen. Papier d'Arménie zou in tijden van tbc hebben bijgedragen tot de ontsmetting van de vaak krappe leefkwartieren. Met hun proef waarbij een homp vlees onder een stolp met rookkuur langer vers bleef dan een homp zonder behandeling, veroverden Ponsot en Rivier vele prijzen en medailles. Het geurige papiertje werd gelauwerd om zijn bijdrage aan de vooruitgang van de mensheid. Dit geurige boekje met de eraan toegeschreven geneeskrachtige eigenschappen

is echter meer dan alleen maar nuttig. Het is een totaalervaring. Het ritueel begint bij het uitscheuren van een strookje: netjes op de perforatie. Het raspige viltje wordt dan deskundig accordeongewijs gevouwen en ontstoken. Dan wordt de vlam snel uitgeblazen, zodat de gloed het aromatische niemendalletje traag kan verteren. Het zoete oriëntaalse bouquet drijft door de ruimte en vult die met fantasieprikkende nevels. Schrijvers als Robert Sabatier en Georges Perec lieten zich lyrisch uit over de delicate zinnelijkheid van Papier d'Arménie. Gainsbourg bezong het in zijn jonge jaren en Aznavour blijkt steeds een aantal boekjes in voorraad te houden. De een dweept ermee terwijl anderen ervan walgen, maar niemand blijft onverschillig bij deze rit op de olfactorische versie van het vliegende tapijt.